



ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๖๒

เรื่องพิจารณาที่ ๒๗/๒๕๖๒

วันที่ ๑๓ เดือน พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๒

ระหว่าง	{	คณะกรรมการการเลือกตั้ง	ผู้ร้อง
		นายนิ้ว เตชะเจริญสุข	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ นายนิ้ว เตชะเจริญสุข สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) หรือไม่

คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ขอให้พิจารณาตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ดังนี้

คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง ได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ และได้มีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒ เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ประกาศรายชื่อ นายนิ้ว เตชะเจริญสุข ผู้ถูกร้อง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง สังกัดพรรคเพื่อไทย เขตเลือกตั้งที่ ๗ จังหวัดขอนแก่น ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ ศาลจังหวัดขอนแก่นได้มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ อ ๙๒๙/๒๕๖๑ คดีหมายเลขแดงที่ อ ๙๗๖/๒๕๖๒ พิพากษาว่า ผู้ถูกร้อง

มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๙ (๔) ประกอบมาตรา ๘๔ ลงโทษประหารชีวิต และให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ๓๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี นับแต่วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖ เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ร่วม ค่าฤชาธรรมเนียมในส่วนคดีแพ่ง ให้เป็นพับ และศาลอุทธรณ์ภาค ๔ มีคำสั่งคำร้องที่ ๖๔๗/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ถูกร้องระหว่างอุทธรณ์ ศาลจังหวัดขอนแก่นจึงออกหมายจำคุก ระหว่างอุทธรณ์ฎีกาที่ ๖๐๕/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ ให้จำคุกผู้ถูกร้องไว้ระหว่างอุทธรณ์ฎีกา นับตั้งแต่วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ เป็นต้นไป

ผู้ร้องได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๑๐๗/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๒ และคำวินิจฉัย ที่ ๑๖๑/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๒ ว่า เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒ แล้ว โทษประหารชีวิตเป็นโทษทางอาญาที่ร้ายแรงและเป็นอัตราโทษที่สูงกว่า และหนักกว่าโทษจำคุก เนื่องจากการลดโทษประหารชีวิตจะเป็นการลดมาตราส่วนโทษหรือโทษที่จะลงให้ลดได้ เป็นจำคุกตลอดชีวิตหรือโทษจำคุกตั้งแต่ยี่สิบห้าปีถึงห้าสิบปี แล้วแต่กรณี ส่วนการถูกคุมขังโดยหมายของศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๔ บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๗๓ และมาตรา ๑๘๕ วรรคสอง เมื่อผู้ใดต้องคำพิพากษาให้จำคุกหรือประหารชีวิตหรือจะต้องจำคุกแทนค่าปรับ ให้ศาลออกหมายจำคุกผู้นั้นไว้” ดังนั้น การที่ศาลได้มีคำพิพากษาลงโทษประหารชีวิตผู้ถูกร้องและไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว รวมทั้งได้ออกหมายจำคุกผู้ถูกร้องไว้ ผู้ถูกร้องจึงถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล แม้คำพิพากษาของศาลจะยังไม่ถึงที่สุด แต่กรณีนี้ถือว่าผู้ถูกร้องต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่ โดยหมายของศาลแล้ว จึงเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖)

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ดังนี้

๑. ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖)

๒. ให้มีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย และในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้น พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ หรือไม่ เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง เป็นกรณีที่ผู้ร้องเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) เนื่องจากผู้ถูกร้องต้องคำพิพากษาของศาลจังหวัดขอนแก่น ลงโทษประหารชีวิตและให้คุมขังผู้ถูกร้องไว้ระหว่างอุทธรณ์ฎีกา ซึ่งศาลอุทธรณ์ภาค ๔ ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ ผู้ร้องจึงมีมติให้ส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้ว กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ (๕) ศาลรัฐธรรมนูญ จึงมีคำสั่งรับคำร้องนี้ไว้วินิจฉัยและให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สำหรับคำขอให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง นั้น เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้อง และเอกสารประกอบคำร้องปรากฏชัดเจนว่าศาลจังหวัดขอนแก่นได้มีคำพิพากษาลงโทษประหารชีวิตผู้ถูกร้อง โดยศาลอุทธรณ์ภาค ๔ มีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ และศาลจังหวัดขอนแก่น ได้ออกหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ผู้ถูกร้องนับตั้งแต่วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ เป็นต้นไป กรณีจึงปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่ามีกรณีตามที่ถูกร้องแล้ว ดังนั้น จึงมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัยนับแต่วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๒

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สรุปได้ดังนี้

๑. รัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) เป็นการกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งในขณะที่ผู้ถูกร้องสมัครรับเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องมีคุณสมบัติครบถ้วน และไม่มีลักษณะต้องห้ามแต่ประการใด การที่ผู้ถูกร้องต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังโดยหมายของศาล เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่ผู้ถูกร้องได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว กรณีของผู้ถูกร้อง จึงมิได้เกี่ยวเนื่องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖)

๒. รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เพราะถูกศาลพิพากษาให้จำคุกไว้ ๒ กรณี กล่าวคือ กรณีตามมาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) ใช้คำว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุก” และกรณีตามมาตรา ๑๐๑ (๑๓) ใช้คำว่า “ต้องคำพิพากษาถึงที่สุด ให้จำคุก” แสดงว่ารัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงต่างกัน

โดยกรณีตามมาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) เป็นการกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก่อนที่จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งหากในขณะตรวจสอบคุณสมบัติไม่พบว่ามียกเว้นลักษณะต้องห้ามดังกล่าวแต่มาตรวจพบภายหลังย่อมทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง ส่วนกรณีตามมาตรา ๑๐๑ (๑๓) เป็นกรณีหลังจากได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วและต้องเป็นคำพิพากษาถึงที่สุด กรณีของผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีคุณสมบัติในขณะสมัครรับเลือกตั้งครบถ้วนแล้วจึงไม่ขาดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๐๑ (๖) และผู้ถูกร้องเพียงแต่ถูกจำคุกระหว่างอุทธรณ์ยังไม่ใช้โทษจำคุกถึงที่สุด ผู้ถูกร้องยังคงมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นและขอปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ได้อีก การพิจารณาให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเพราะเหตุแต่เพียงว่ามีการจำคุกและถูกคุมขังโดยหมายของศาลย่อมไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง ควรที่จะต้องให้ผู้ถูกร้องต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๓)

๓. รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับความคุ้มกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีเจตนารมณ์ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ปฏิบัติหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรโดยไม่ได้คำนึงถึงข้อหาหรืออัตราโทษ เมื่อคดียังไม่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมได้รับความคุ้มกันดังกล่าวซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๓) เมื่อกรณีของผู้ถูกร้องเป็นเพียงคำพิพากษาของศาลชั้นต้นและเกิดขึ้นภายหลังจากที่ผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว และผู้ถูกร้องได้อุทธรณ์คำพิพากษาดังกล่าวต่อศาลอุทธรณ์ คดีจึงยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลและคดียังไม่ได้ถึงที่สุด การนำมาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) มาใช้บังคับกับผู้ถูกร้องย่อมเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเอกสารประกอบแล้วเห็นว่าประเด็นแห่งคดีตามคำร้องเป็นปัญหาข้อกฎหมาย จึงไม่ทำการไต่สวนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง และกำหนดประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) หรือไม่ และนับแต่เมื่อใด

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง สังกัดพรรคเพื่อไทย เขตเลือกตั้งที่ ๗ จังหวัดขอนแก่น ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ ศาลจังหวัดขอนแก่น

ได้มีคำพิพากษาว่าผู้ถูกร้องมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๙ (๔) ประกอบมาตรา ๘๔ ลงโทษประหารชีวิต และศาลอุทธรณ์ภาค ๔ มีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ถูกร้องระหว่างอุทธรณ์ ศาลจังหวัดขอนแก่นจึงออกหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ฎีกาให้จำคุกผู้ถูกร้องไว้ระหว่างอุทธรณ์ฎีกา นับตั้งแต่วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ เป็นต้นไป

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สิ้นสุดลงเมื่อมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ ซึ่งมาตรา ๙๘ (๖) บัญญัติให้บุคคลซึ่งต้องคำพิพากษา ให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น จึงเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้นำลักษณะต้องห้าม ของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาใช้เป็นเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) ด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ ในฐานะของผู้แทนปวงชนชาวไทยนั้น จะสามารถปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างเต็มที่ มีความประพฤติเป็นที่ยอมรับและนับถือต่อสาธารณชน ปราศจากเหตุหมิ่นมองในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ อันทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่เกียรติและศักดิ์ศรีของสภาผู้แทนราษฎร

ในการวินิจฉัยประเด็นแห่งคดี มีข้อที่ต้องพิจารณาก่อนว่า คำพิพากษาศาลจังหวัดขอนแก่น ที่ให้ประหารชีวิตผู้ถูกร้องอยู่ในความหมายของคำว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุก” อันเป็นลักษณะ ต้องห้ามมิให้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) หรือไม่

เห็นว่า แม้ถ้อยคำตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) จะบัญญัติลักษณะ ต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งนำมาเป็นเหตุแห่งการสิ้นสุด สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้แต่เพียงว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุก” แต่เมื่อพิจารณา ระดับความหนักเบาของโทษทางอาญาแล้วเห็นได้ว่า โทษประหารชีวิตเป็นโทษทางอาญาที่หนักกว่าโทษจำคุก และถึงแม้ว่าหากต่อมาผู้ถูกร้องจะได้ลดมาตราส่วนโทษหรือโทษที่จะลงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๒ ก็ยังคงได้รับโทษจำคุกอยู่ดี และเมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) ที่มุ่งประสงค์จะนำลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาใช้เป็นเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติในฐานะที่เป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยเพื่อเป็นหลักประกันไว้ว่าจะเป็นผู้มีความประพฤติ และคุณสมบัติเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของสาธารณชนแล้ว กรณีจึงต้องหมายความว่าหากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษหนักกว่าโทษจำคุก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นย่อมมีลักษณะต้องห้าม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) แล้ว อันเป็นลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งนำมาใช้เป็นเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) ด้วย และเมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าหลังจากศาลจังหวัดขอนแก่น มีคำพิพากษา ศาลอุทธรณ์ภาค ๔ มีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ ศาลจังหวัดขอนแก่น จึงออกหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ฎีกาให้จำคุกผู้ถูกร้องไว้นับตั้งแต่วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ เป็นต้นไป ผู้ถูกร้องจึงเป็นบุคคลซึ่งถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) ในส่วนที่ว่า “ถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล” อีกด้วย ดังนั้น เมื่อผู้ถูกร้องต้องคำพิพากษา ของศาลจังหวัดขอนแก่นให้ประหารชีวิตและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลจังหวัดขอนแก่นแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖)

สำหรับข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ว่า กรณีของผู้ถูกร้องอยู่ภายใต้บังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๓) ที่บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดสมาชิกภาพลงเมื่อต้องคำพิพากษาถึงที่สุด ให้จำคุก ซึ่งจะสอดคล้องกับบทบัญญัติว่าด้วยความคุ้มกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ ที่มุ่งหมายให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ปฏิบัติหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรโดยไม่คำนึงถึงข้อหา หรืออัตราโทษ เมื่อคดีของผู้ถูกร้องยังไม่ถึงที่สุด ผู้ถูกร้องจึงยังไม่สิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยใช้ถ้อยคำแตกต่างกันเป็นหลายลักษณะ เช่น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) ใช้คำว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล” รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๗) ใช้คำว่า “เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงสิบปีนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ ...” รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๘) ใช้คำว่า “... เคยต้องคำพิพากษา อันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต” หรือรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๓) ใช้คำว่า “ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอกการลงโทษ ...”

แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงได้ด้วยเหตุหลายประการ ตามบริบทของข้อเท็จจริงที่แตกต่างกัน เมื่อข้อเท็จจริงแห่งคดีนี้เป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) ซึ่งใช้คำว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล” โดยไม่มีคำว่า “ถึงที่สุด” จึงต้องหมายความว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสิ้นสุดลงเมื่อต้องคำพิพากษาให้จำคุกเท่านั้น โดยไม่ต้องรอให้คดีถึงที่สุดเสียก่อน กรณีของผู้ถูกร้องจึงตกอยู่ภายใต้บังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๑ (๖) โดยไม่จำเป็นต้องรอให้คดีถึงที่สุดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๓) แต่อย่างไร

ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปมีว่า เมื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) แล้ว สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงนับแต่เมื่อใด

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ... ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง” บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าวเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีได้ให้อำนาจแก่ศาลรัฐธรรมนูญที่จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๒ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจึงต้องสั่งให้ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่นั้น ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง นับแต่วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๒ เป็นต้นไป

เมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงทำให้มีตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากกรเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งว่างลงและต้องดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างภายในสี่สิบห้าวัน นับแต่วันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑)

ประกอบมาตรา ๑๐๒ จึงให้ถือว่าวันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลง คือ วันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังโดยชอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลมีผลในวันอ่าน คือ วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง คือ วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๒ และให้ถือว่าวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังเป็นวันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) และมาตรา ๑๐๒ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลมีผลในวันอ่าน คือ วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

นายณรงค์ มาประณีต

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายจรัญ ภักดีธนากุล

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายชัช ชลวร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายบุญส่ง กุลบุปผา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายปัญญา อุดชาชน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายวรวิทย์ กังศศิเทียม

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ